

Народна банка на Република Северна Македонија

**СТРАТЕГИСКИ ПЛАН
НА НАРОДНАТА БАНКА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА
ЗА ПЕРИОДОТ 2020 - 2022 ГОДИНА**

мај 2019 година

Врз основа на член 47 став 1 точка 9 од Законот за Народната банка на Република Македонија („Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 158/10, 123/12, 43/14, 153/15, 6/16 и 83/18) и член 12 од Правилникот за стратемиско и оперативно планирање, Пр. бр. 02-15/I-1/2016 од 28 јануари 2016 година, Советот на Народната банка на Република Северна Македонија донесе

Стратемиски план
на Народната банка на Република Северна Македонија
за периодот 2020 – 2022 година

(неофицијален пречистен текст)¹

I. ОПШТИ ОДРЕДБИ

1. Стратемискиот план на Народната банка на Република Северна Македонија (во понатамошниот текст: Народната банка) се утврдува врз основа на мисијата, визијата и организациските вредности на Народната банка, во зависност од макроекономското опкружување и клучните предизвици и ги содржи основните стратемиски цели за наредниот тригодишен период.

2. ²

II. МАНДАТ И НАДЛЕЖНОСТИ

3. Основните цели на Народната банка се утврдени во Законот за Народната банка на Република Македонија („Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 158/10, 123/12, 43/14, 153/15, 6/16 и 83/18), според кој основна цел на Народната банка е постигнување и одржување на ценовната стабилност. Друга цел, подредена на основната цел, е таа да придонесува кон одржување стабилен, конкурентен и пазарно ориентиран финансиски систем, додека третата цел е поддршка на општата економската политика без да се загрози остварувањето на основната цел и во согласност со принципот на отворена пазарна економија со слободна конкуренција.

¹ Овој пречистен текст го опфаќа Стратемиски план на Народната банка на Република Северна Македонија за периодот 2020 – 2022 година СП бр.02-15/VI-1/2019 од 30 мај 2019 година и Одлука за изменување на Стратемиски план на Народната банка на Република Северна Македонија за периодот 2020 – 2022 година О бр. 02-15/VI-2/2020 од 28 април 2020 година и Одлуката за дополнување на Стратемиски план на Народната банка на Република Северна Македонија за периодот 2020 – 2022 година О бр. 02-15/XVIII-2/2020 од 28 декември 2020 година.

² Точката 2 е избришана со Одлука за изменување на Стратемиски план на Народната банка на Република Северна Македонија за периодот 2020 – 2022 година О бр. 02-15/VI-2/2020 од 28 април 2020 година.

III. МИСИЈА, ВИЗИЈА И ВРЕДНОСТИ

4. Мисијата произлегува од законски утврдените цели и ја изразува посветеноста на Народната банка за одржување на ценовната стабилност преку спроведување на избраната монетарна стратегија на одржување стабилен девизен курс на денарот во однос на еврото. Воедно, Народната банка и натаму ќе придонесува за одржување на финансиската стабилност и зголемување на економската благосостојба и животниот стандард на граѓаните.

5. Визијата на Народната банка е да биде препознаена како независна, одговорна, професионална и транспарентна институција којашто ужива висока доверба и кредибилитет во јавноста.

6. Вредностите на Народната банка се развиваат и се градат од страна на вработените во соработка со раководството, а се согледуваат во процесот на одлучување, утврдување на приоритетите, секојдневното работење и оперативното извршување на целите и задачите, преку јакнење на организациската култура, зголемување на ефективноста во работењето, регулирање на меѓусебните односи на вработените, развивање одговорност и свесност за работните обврски и создавање позитивно опкружување.

IV. СТРАТЕГИСКИ ЦЕЛИ НА НАРОДНАТА БАНКА

7. Во наредниот тригодишен период, Народната банка ќе биде насочена кон остварување на следниве стратески цели:

Стратеска цел 1

Одржување на ценовната стабилност преку стабилен курс на денарот во однос на еврото.

Во следните три години се оценува дека амбиентот за спроведување на активностите на Народната банка ќе биде стабилен, но со продолжена неизвесност пред сè во однос на надворешното окружување. Неизвесноста од надворешното окружување е особено нагласена, а го одразува делувањето на повеќе фактори. Присутните трговски тензии, коишто делуваат врз довербата на потрошувачите и инвеститорите, променливоста на финансиските услови, сè уште присутната неизвесност околу преговорите за процесот на Брежит, геополитичките тензии се фактори коишто може да делуваат врз очекуваната патека и динамика на раст на глобалната економија. Тековните оценки за глобалниот раст покажуваат дека тој би продолжил и во следниот период, но малку побавно, а слични се и очекувањата и за еврозоната, како еден од клучните трговски и финансиски партнери на домашната економија. И покрај оцените дека еврозоната и натаму ќе закрепнува, сепак тоа би значело забавување на растот и побавно закрепнување во споредба со досегашните очекувања. Ваквите оценки се вградени и во монетарната политика на Европската централна банка, којашто најави продолжување на периодот на ниски каматни стапки и повторно воведување мерки на квантитативно олеснување. На среден рок, глобалните ризици, пониската продуктивност, како и структурните ограничувања во еврозоната се оценуваат како фактори коишто може неповолно да делуваат врз одржливоста на закрепнувањето. Во однос на ризиците поврзани со цените на примарните производи, тие се исклучително променливи, што создава неизвесно окружување за македонската економија, со оглед на нивниот ефект врз условите на размена и домашната инфлација. Во однос на

домашниот контекст, по подолг период на политички турбуленции, во следниот период се очекува значително постабилен амбиент, како и подобрување на изгледите за забрзување на процесот на интеграција во Европската Унија и НАТО. Евентуалното неисполнување на овие претпоставки секако може да делува на окружувањето и на остварувањето на стратегиските цели на Народната банка.

Во вакво окружување, активностите на Народната банка во однос на исполнувањето на целта на одржување на ценовната стабилност и понатаму ќе бидат насочени кон постојано унапредување на аналитичката работа и процесот на прогнозирање и моделирање. На овој начин се обезбедува постојано зголемување на капацитетот за навремено откривање на евентуалните ризици, согледување на идните текови и очекуваните промени во монетарната политика, што ќе придонесе за ефективна и флексибилна реакција. Како и досега, и во следниот период, промените во активностите за унапредување на аналитичката инфраструктура, ќе придонесат за приближување кон најдобрите практики на централните банки. Во овој контекст, особено голем фокус ќе се стави на понатамошно унапредување на рамката за економетриско моделирање, односно развивање и приспособување на постојниот модел, којшто е основа за носење на монетарните одлуки, како и проширување на портфолиото на макроекономски модели за целите на монетарната политика.

Воедно, имајќи ги предвид започнатите евроатлантски интеграциски процеси, очекувањата за значително постабилен домашен политички амбиент и започнувањето на преговорите за пристап во Европската Унија, постојат сè поизвесни согледувања за поголеми девизни приливи што ќе доведе до дополнително зголемување на долгогодишно акумулираниот структурен вишок на ликвидност во банкарскиот сектор.

За одржување на монетарната рамнотежа, Народната банка при управувањето со ликвидноста и натаму ќе ги користи задолжителната резерва и операциите на отворениот пазар, обезбедувајќи постојана можност на банките за користење расположливи кредити и депозити. За поголема ефикасност на оперативната рамка, постојано ќе се анализираат ефектите од тековната поставеност на инструментите и ќе се предлагаат мерки за нивно приспособување или за воведување нови инструменти зависно од промените во окружувањето, при што посебен фокус ќе се стави на можноста за посоодветно стерилизирање на структурниот вишок на ликвидност. Во согласност со предвидените мерки во Стратегијата за денаризација, при спроведувањето на монетарната политика, Народната банка ќе продолжи и со активната промоција на денарското штедење (главно преку задолжителната резерва), а со тоа и на кредитирањето во домашна валута и ќе го поддржува користењето на други финансиски инструменти во денари. Воедно, ќе се работи на примена на препораките од Извештајот на оценувачката мисија на Светската банка и Меѓународниот монетарен фонд за Република Северна Македонија – ФСАП за оцена на финансиската стабилност за проширување и зајакнување на условите под кои банките би можеле да користат кредит во крајна инстанца од централната банка, за што ќе бидат потребни и измени во законската и подзаконската регулатива.

Стратегиска цел 2

Одржување стабилен и сигурен банкарски систем, како основен предуслов за финансиска стабилност и за одржлив економски раст на земјата.

Се очекува дека амбиентот во кој ќе делуваат банките во наредниот период ќе биде стабилен, при сè уште присутни ризици од надворешното опкружување коишто не

би требало да имаат позначително влијание врз нивните остварувања. Задоволителната капитализираност и ликвидност и натаму би биле најсилните страни на банкарскиот систем. Тоа укажува на солидниот капацитет на банките за апсорпција на потенцијалните ризици, но и за испорака на повисок кредитен раст во домашната економија. Банките и натаму ќе применуваат традиционален деловен модел со главен фокус на кредитирањето и прибирање депозити од домашната јавност, којшто обезбедува одржлива профитабилност на краток и среден рок. Сепак засилената конкуренција меѓу банките и од небанкарските финансиски институции и влезот на нови технологии во финансиското работење, нужно бара и приспособување на нивните деловни модели. Банките ќе бидат дополнително соочени со предизвикот за спроведување на сè пообемната и комплексната прудентна регулатива, но и регулативата поврзана со заштита на правата на потрошувачите и со нивното пазарно однесување. Токму, новото регулаторно окружување, но и зголемената конкуренција меѓу банките, треба да претставуваат дополнителен поттик за засилување на процесите на консолидацијата на банкарскиот систем.

Во такви услови, Народната банка и натаму ќе применува конзистентна и ефикасна банкарска прудентна супервизија, којашто ќе придонесува за одржување стабилен и сигурен банкарски систем. Интензитетот на супервизорскиот режим и понатаму ќе зависи од профилот на ризичност и системската значајност на одделните институции. Во супервизорскиот фокус и понатаму ќе бидат традиционалните ризици: кредитниот ризик, оперативниот ризик, ризикот од перење пари и финансирање тероризам, ликвидносниот ризик, ризикот од промена на каматните стапки во портфолиото на банкарски активности, но и идентификувањето и оценката на нови ризици, коишто произлегуваат од примената на современите технологии, климатските промени и ризиците поврзани со информативната сигурност.

Супервизорските приоритети се непроменети: навремено и сеопфатно идентификување на ризиците и солвентната и ликвидносната позиција на одделните банки и преземање навремена супервизорска корективна акција, доколку е неопходно.

Во наредните три години, Народната банка ќе посвети особено внимание на спроведувањето на препораките од неодамна спроведената мисија ФСАП за натамошно јакнење на институционалниот капацитет и регулаторната рамка во земјата. Напорите на Народната банка за следење и усогласување на регулативната рамка со меѓународните стандарди и европското законодавство од областа на банкарството ќе продолжат. Се очекува дека во наредните три години ќе се заокружи во целост примената на т.н. Базел III, преку воведување стапки за ликвидност, но и подготовка за пропишување на новите прудентни барања за адекватност на капиталот, објавени од Базелскиот комитет во декември 2017 година. Целосното заокружување на институционалната и регулаторна рамка за „справување и решавање на проблематични банки“ во согласност со европското законодавство, е уште еден од предизвиците на Народната банка во наредниот период.

Несомнено, сите овие активности на Народната банка, како единствен супервизорски и регулаторен орган за банките, придонесуваат за јакнење на стабилноста и сигурноста на банкарскиот систем, но и на финансискиот систем во целина. Имајќи го предвид и својот мандат да се грижи и да придонесува за финансиската стабилност, Народната банка и натаму ќе го гради својот капацитет за навремено идентификување на ризиците врз финансиската стабилност. За таа цел, Народната банка ќе пристапи и кон појасно дефинирање на својата улога на макропрудентен регулатор. Оттука, продлабочената редовна соработка со другите супервизорски органи надлежни за одделните сегменти од финансискиот систем, и понатаму ќе претставува еден од основните приоритети на Народната банка. Во

следниот период, ќе продолжат активностите околу спроведувањето на Стратегијата за поттикнување на справувањето и подобрување на управувањето со нефункционалните пласмани (во координација со другите надлежни институции), коишто треба да овозможат системски решенија во овој домен и дополнително да придонесат за натамошно одржување здрав банкарски систем.

Имајќи предвид дека банкарскиот систем е во претежна странска сопственост, и тоа главно во сопственост на банки со седиште од Европската Унија, од клучно значење за стабилноста на банкарскиот систем е редовната и непречена соработка со странските супервизорски органи, а пред сè со Европската централна банка и Европскиот банкарски орган. Исто така, во рамките на веќе воспоставените процедури за анализа на влијанието на ризиците врз банкарскиот систем во земјата, ќе се вклучат и ризиците коишто произлегуваат од климатските промени. За таа цел, во наредниот период особен акцент ќе се стави на идентификување и започнување со прибирање на потребните податоци од банките.

Во периодот по отпочнувањето на глобалната финансиска криза, финансиската едукација се вброи меѓу новите предизвици и активности на централните банки. Народната банка, веќе повеќе години наназад, спроведува активности во доменот на финансиска едукација, главно насочени кон најмладите, а во последните години започна да се насочува и кон повозрасното население. Финансиски едуцирано население има повеќе сознанија за предностите од користењето различни финансиски услуги, што во крајна линија обезбедува поголема вклученост на населението во финансиските текови и олеснет пристап до финансии. Потребата од поголема финансиска писменост е особено нагласена во услови на брз раст на финтек-индустријата, којашто овозможува олеснат пристап до нови, поконкурентни финансиски производи или форми на финансирање на населението и малите претпријатија. Поголемата финансиска вклученост во различни сегменти на финансискиот систем бара и заедничко ангажирање на регулаторните институции во однос на едукацијата и регулацијата, но и на приватните финансиски институции во однос на обезбедување поголема достапност и информираност за понудените финансиски услуги, вклучително и за придружните ризици. Активностите во следниот период за изработка на национална стратегија за финансиска едукација и финансиска инклузија (заедно со другите финансиски регулаторни институции) треба да придонесат за натамошно градење на капацитетите за развој на финансиската едукација и натамошно унапредување на финансиската вклученост на населението.

Потребата од поголема финансиска писменост е особено потенцирана во услови на брз раст на финтек-индустријата, којашто овозможува олеснат пристап до нови, поконкурентни финансиски производи или форми на финансирање на населението и малите претпријатија. Оттука, Народната банка во наредниот период ќе посвети посебно внимание за зголемување на свесноста за значењето на новите технологии, ризиците и придобивките од нивната примена, во централната банка, но и пошироко, меѓу другите учесници и регулатори од доменот на финансискиот систем. За таа цел, во рамките на Народната банка неодамна беше формирано посебно работно тело за финансиски технологии коешто меѓу другото ќе делува и како центар за поддршка на иновациите, а ќе пристапи и кон изработка на посебна стратегија за примена на финансиските технологии.

Стратегиска цел 3

Чување и управување на девизните резерви во согласност со принципите на сигурност и ликвидност и обезбедување оптимален поврат.

Клучен предизвик при чувањето и управувањето со девизните резерви во наредниот тригодишен период е одржувањето на нивната вредност и обезбедувањето поврат во услови на ниски и негативни приноси на инструментите во еврозоната, во коишто и претежно се инвестираат. Заради ограничување на негативните ефекти од инвестирањето и обезбедување поврат, инвестициите во евра ќе се приспособуваат преку оптимално балансирање на кредитната и каматната изложеност. Со оглед на ниските ревалоризациски резерви за курсни разлики, девизните резерви главно ќе се чуваат и ќе се инвестираат во евра и внимателно ќе се истражуваат можностите за евентуално инвестирање во други валути на земји со изгледи за позитивни приноси и постабилни економски движења. За потребите на одлучувањето и управувањето со ризиците ќе се вршат компаративни анализи за различните аспекти од процесот на инвестирање и активно ќе се следат движењата на меѓународните финансиски пазари. Народната банка и во овој период ќе продолжи со јакнење на институционалниот капацитет за сигурно управување со девизните резерви, одржување на потребната ликвидност и обезбедување оптимален поврат од чувањето и инвестирањето.

Стратегиска цел 4

Зголемување на ефикасноста на системот на снабдување и обработка на книжните и ковните пари и зголемување на квалитетот и функционалноста на готовите пари во оптек.

Народната банка во рамките на своите надлежности е единствена одговорна институција за снабдување со книжни и ковани пари коишто се законско средство за плаќање во Република Северна Македонија. Оттука, користејќи ги стекнатите искуства и најдобрите европски практики, и натаму ќе работи на подобрување на ефикасноста на воспоставениот систем на снабдување со готовина. Исто така, се очекува дека доопремувањето и регионалното проширување на центрите за готовина ќе придонесат за натамошно поттикнување на конкурентните услови во синцирот на снабдувањето со книжните и ковните пари. Во текот на наредниот период, ќе се работи и на проширување на функционалноста на воспоставениот електронски систем за готовинско работење преку обезбедување навремена размена на податоци за потребите на снабдувањето со готови пари помеѓу Народната банка и банките.

Истовремено ќе се работи на натамошно усогласување и хармонизирање на домашното со европското законодавство коешто го регулира овој сегмент од работењето, како основен предуслов за интеграција на земјата во Европската Унија.

Воспоставените контролни активности за заштита на интегритетот на домашната парична единица и за одржување стандарден квалитет на парите во оптек, надолжително со редовно обучување на вработените во банките и центрите за готовина и нивно оспособување за брзо и ефикасно препознавање на фалсификуваните пари, и натаму се еден од најважните приоритети на Народната банка, со оглед на тоа што вака обучените работници се првата бариера во спречувањето на фалсификувањето и неговото натамошно распространување. Ефикасноста во борбата за спречување на фалсификувањето ќе се подигне и преку натамошно зајакнување на меѓуинституционалната соработката помеѓу сите инволвирани страни и овозможување проток на информациите преку користење на податоците од базата којашто ја создава Народната банка.

Воведувањето на полимерните пари со апоенска вредност од 10 и 50 денари, како врвно достигнување во современата технологија за печатење пари, дополнително ќе придонесе за подигнување на квалитетот и подобрување на функционалноста на парите во оптек.

Во наредниот период Народната банка ќе продолжи со издавањето ковани пари за колекционерски цели, обезбедувајќи значителен придонес за промоција на националните, историските, културните и духовните вредности на Република Северна Македонија, како и за задоволување на побарувачката на нумизматичарите и колекционерите во земјата и во странство.

Стратегиска цел 5

Сигурно и ефикасно функционирање на платните системи и развој на пазарот на платежни услуги.

Во следниот тригодишен период претстојат интензивни активности за примена на новата регулатива во областа на платежните услуги и платните системи којашто би била донесена до крајот на 2019 година. Со новата регулатива се врши значајно усогласување со законодавството на Европската Унија во оваа област, при што се создаваат услови за влез на нови даватели на платежни услуги на пазарот и засилена конкуренција, се прошируваат платежните услуги и се зголемуваат барањата за транспарентност, што треба да доведе до подобра заштитата на корисниците на платежни услуги и поголема платежна вклученост на населението. Истовремено, се очекува натамошно хармонизирање на условите за извршување на плаќањата во земјата и прекуграничните плаќања. Покрај тоа, со спроведувањето на регулативата се очекува дека ќе се придонесе кон поголема употреба на ефикасни и сигурни безготовински инструменти за извршување на плаќањата што позитивно се одразува на намалувањето на трансакциските трошоци во економијата, како и зголемување на степенот на дигитализација на македонското општество.

Со новата законска регулатива се прошируваат обврските и надлежностите на Народната банка во областа на лиценцирањето на платните системи, платежните институции и издавачите на електронски пари, како и во областа на платните инструменти и платежните сметки, за што во следниот период ќе се работи на подготовка и донесување на подзаконската регулатива и подигнување на институционалниот капацитет за спроведување на зголемените обврски. Паралелно ќе се работи на поставување систем за компаративно прикажување и објавување на надоместоците коишто давателите на платежни услуги ги наплатуваат од корисниците согласно со одредбите од новата регулатива. Исто така, значаен фокус ќе биде ставен на посредното и непосредното надгледување на платните системи во поддршка на сигурното и ефикасно извршување на плаќањата и натамошно усогласување со меѓународните стандарди и барања во оваа област.

Исто така, ќе продолжат активностите за натамошно унапредување на заднинското работење согласно со практиките и стандардите за работа на Европската централна банка и зајакнување на оперативните процедури и системи релевантни за спречување на перењето пари и финансирањето тероризам.

Паралелно ќе се развиваат аналитичките капацитети за користење на новите податоци за платежната статистика и нејзино натамошно усогласување со стандардите на Европската централна банка и Банката за меѓународни порамнувања во Базел (BIS Basel) во овој домен.

Стратегиска цел 6

Поддршка на развојот на домашните финансиски пазари.

Народната банка и натаму активно ќе го поддржува развојот на домашните финансиски пазари со учество на висок претставник во националниот Совет за развој на пазарот на капитал и со оперативен придонес во работата на мултисекторските работни групи за изработка на нова нацрт-регулатива за финансиските пазари, инструменти и перспекти, со висок степен на усогласеност со законодавството на ЕУ. Воедно, за согледување на состојбите и потребите од натамошен развој, постојано ќе се анализираат трендовите и движењата на пазарите, при што посебно внимание ќе се посвети на респонзивноста на каматните стапки на пазарот на пари во однос на сигналите на монетарната политика. Исто така, дел од активностите ќе бидат насочени кон преземање активности за воведување референтна стапка на пазарите на пари согласно со Директивата за референтни стапки кај финансиските инструменти и финансиските договори (EU 2016/1011).

Стратегиска цел 7

Поттикнување и натамошен развој на истражувачката дејност во областите коишто се од клучно значење за ефикасно остварување на целите на Народната банка.

Истражувачката активност и натаму ќе дава придонес кон процесот на одлучување, преку опфат и разработка на повеќе истражувачки прашања од значење за политиките. Истражувачките проекти во следниот тригодишен период ќе бидат насочени кон: редовна и продлабочена анализа на каналите на монетарна трансмисија, реалната економија, макрофинансиските врски, меѓусекторските финансиски релации, редовни анализи за финансиските пазари, истражувања во областа на финансиската стабилност, анализи за потребите на новите банкарски регулативи и други анализи во останатите области од работењето. Во современата истражувачка активност има сè поголема потреба од подлабинско и структурно согледување на условите во економијата, што бара сè поголема употреба на детални бази со микроподатоци, како и на т.н. големи податочни складови (англ. „Big data“) во истражувачкиот процес. Исто така, и областа „зелени финансии“ претставува поле на истражување коешто станува сè позначајно и се поврзува со стратешката улога и визија на Народната банка, како општествено одговорна институција, имајќи ги предвид значењето и актуелноста на зелениот и одржливиот раст во светски рамки. Ова ќе биде карактеристика и на дел од истражувањата коишто во следниот период ќе се изготвуваат во Народната банка. Воедно, натамошниот развој на економетриски алатки ќе претставува основа за натамошно унапредување на истражувањата.

Преку редовно публикување трудови на вработените, организирање и присуство на јавни научни настани, Народната банка и во иднина ќе настојува да биде присутна и да влијае врз научната и стручната јавност, да придонесува за пренесување на знаењата во општеството, како и за афирмација на институцијата во странство.

Стратегиска цел 8

Обезбедување квалитетни статистички податоци, целосно усогласени со меѓународните и европските статистички стандарди, водејќи сметка за известувачкиот товар и нивната ефикасна, навремена и едноставна дисеминација до корисниците.

Во областа на статистиката, во посткризниот период се зголеми свесноста за важноста која квалитетните, детални и навремени макроекономски статистички

податоци ја имаат при носењето и преземањето мерки од страна на носителите на економските политики. Воедно, очигледна е и потребата од овозможување поедноставен пристап до овие податоци за пошироката јавност. Исто така, имајќи го предвид растечкиот тренд на трговска и финансиска интеграција на нашата земја во глобалните економски текови, како и забрзаниот процес на пристапување кон Европската Унија, предизвиците главно се поврзани со примената на меѓународните статистички стандарди и усогласувањето со европските барања во однос на опфатот и квалитетот на макроекономските статистики.

Оттаму, успешното остварување на оваа цел подразбира продолжување со активностите насочени кон натамошно унапредување на квалитетот и опфатот на постојните екстерни и монетарни статистики согласно со меѓународните и европските статистички стандарди. Во оваа насока е и изготвувањето на тековните, како и нови податоци за највисокиот статистички стандард – стандардот СДДС плус за дисеминација на податоци на Меѓународниот монетарен фонд, како и постепено приспособување на изворите на податоци во екстерните статистики како резултат на посилниот процес на либерализација на девизниот режим и усогласувањата со европската регулатива во однос на платните системи. Исто така, ќе се продолжи со активности насочени кон проширување на дијапазонот на расположливите статистики со нови статистички истражувања, а пред сè со статистиката на финансиската сметка и статистиката на хартиите од вредност. Значајна поддршка за збогатување на статистичкиот сет податоци и за поедноставување на пристапот на јавноста до нив ќе овозможи и изградбата на единствен статистички склад на податоци, во рамките на Народната банка, како и новите интерни аналитички алатки и статистичкиот веб-портал за надворешни корисници. Збогатениот опфат на статистичките податоци надополнет со подетални методолошки објаснувања ќе даде натамошна поддршка на процесот на одлучување на носителите на макроекономските политики, а ќе придонесе и за подобра информираност на јавноста, воопшто.

Стратегиска цел 9

Подготовка на Народната банка за приклучување и членство во Европскиот систем на централни банки.

Ориентацијата на македонската економија кон Европската Унија наметнува потреба од ангажирање на сите институции, вклучително и на Народната банка, во разни видови реформски зафати коишто на среден и долг рок го подобруваат капацитетот на институцијата, односно на економијата, за придружување кон Европската Унија. Покрај ангажираноста околу примената на разни видови европски директиви и стандарди во работењето, Народната банка и натаму ќе дава придонес во изработката и спроведувањето на редовните национални реформски програми и други стратегиски документи. Воедно, Народната банка ќе продолжи со активностите за исполнување на оперативните и институционалните барања за членство во Европскиот систем на централни банки. Евентуалниот напредок во евроинтеграциските процеси може да делува на интензитетот на сите овие активности.

Во наредниот среднорочен период, и натаму редовно ќе се остварува и ќе се унапредува техничката соработка со останатите централни банки и меѓународни финансиски институции, а ќе се искористуваат и можностите во рамките на расположливите инструменти на Европската Унија.

Натамошно унапредување на корпоративното управување, транспарентноста и општествената одговорност на институцијата.

Со забрзаните технолошки промени коишто ја преобликуваат глобалната економија, централните банки се соочуваат со воведување сè поголем број нови видови услуги и производи коишто ги менуваат традиционалните модели на работење. Порастот и распространетоста на новите технологии и дигитализацијата на услугите се проследени со постојано зголемување на компјутерскиот криминал. Народната банка, како современа централна банка и институција којашто управува со критична инфраструктура, ги следи технолошките новини, трендовите во централното банкарство и постојано го надградува своето работење. Во наредниот период, Народната банка ќе продолжи со преземањето мерки за зајакнување на управувачките механизми за интерна контрола во однос на ризиците, сајбер-отпорноста на информацискиот систем, заштитата на личните податоци, како и во однос на обезбедувањето непрекинато во работењето. Оттука, во наредниот тригодишен период, Народната банка ќе работи на спроведување на Националната стратегија за сајбер-безбедност 2018-2022. Исто така, Народната банка и натаму ќе го развива доброто корпоративно управување преку подобрување на координацијата и размената на информациите и искуствата помеѓу сите организациски единици во банката, како и преку подигнување на свеста кај вработените во однос на ризиците во работењето. Заради подобрување на транспарентноста и општествената одговорност, Народната банка и натаму ќе работи на подобрување на услугите, квалитетот и опфатот на податоците и информациите достапни за надворешните корисници.

Имајќи ги предвид човечкиот потенцијал и финансиските средства, Народната банка ќе се посвети на понатамошно унапредување на процесот на стратегиско планирање преку реално и објективно утврдување на приоритетите, зголемување на ефикасноста, мотивираноста на вработените и следење и оценка на остварувањата. Се очекува дека финансиската позиција и остварувањето на билансот на успех на Народната банка и во наредниот тригодишен период ќе биде под влијание на умерено позитивни резултати од управувањето на девизните средства заради очекувањата за ниски и негативни приноси на финансиските пазари во еврозоната, натамошни високи монетарни расходи од спроведувањето на монетарната политика и постојани трошоци за производство на банкноти и монети. При ниски оперативни приходи, недоволни за покривање на трошоците од оперативното работење, Народната банка и натаму внимателно ќе ги следи и ќе ги рационализира оперативните трошоци. Исто така, во зависност од промените во окружувањето и следејќи го искуството и практиките на другите централни банки, ќе се разгледуваат и можностите за воведување нови извори на оперативни приходи.

Во текот на наредниот период ќе се работи и на консолидирање на недвижниот имот на Народната банка, на решавање на имотноправните односи и ќе се анализира нивниот ефект врз капиталот и резервите. Исто така, значајна активност е изградбата на новиот деловен објект, којшто доколку заврши во предвидените рокови, треба да се изврши согледување и проценка на ефектите на амортизацијата за идните периоди од активирањето на новиот деловен објект и амортизацијата или евентуалното оштетување на тековните објекти коишто ќе зависат од статусот и намената на тековните деловни простории. Ваквите околности наметнуваат потреба од почести проекции на финансиските извештаи, подготовка на анализи и сценарија во врска со капиталот, резервите и трошоците, заради што ќе се работи на натамошна автоматизација на

сметководствената евиденција, поставување интегриран сметководствен систем и унапредување на процесот на планирање и подготовка на финансиските извештаи.

Во наредниот тригодишен период, Народната банка и натаму ќе работи на унапредување на актите и на работењето во банката и нивно соодветно усогласување со промените во националната и европската регулатива, како и со меѓународните стандарди. Исто така, Народната банка ќе работи на обезбедување интегриран опфат во следењето на усогласеноста на актите и работењето во однос на целокупната регулатива, вклучително и на Етичкиот кодекс и Кодексот за деловниот изглед на работниците. За таа цел, ќе се зајакнува институционалниот капацитет за извршување на активностите на второто ниво на одбрана, ефикасноста и ефективноста на човечкиот потенцијал, координацијата и размената на информациите и искуствата.

Воедно, при спроведувањето на редовното работење, Народната банка и натаму ќе работи на одржување на работните услови во согласност со деловните барања, стандардите и нормите утврдени во Република Северна Македонија, како и на осовременување и надградување на безбедносните мерки и средства. Активностите за изградба на новиот објект ќе продолжат во наредниот среднорочен период, согласно со утврдената динамика за изградба. Новиот деловен објект ќе обезбеди деловен простор којшто ќе ги задоволува сите стандарди за оптимален еколошки, сигурносен и техничко-технолошки работен простор и опрема.

Во делот на јавните набавки, Народната банка и натаму ќе го унапредува процесот за планирање, спроведување и остварување на јавните набавки преку следење на новините во легислативата и зголемување на транспарентноста за спроведените јавни набавки. Постојното апликативно решение ќе се надгради заради полесно управување на процесот за планирање на набавките со цел да се зголеми ефикасноста и рационално користење на расположливите планирани средства. Посебно ќе се имаат предвид измените коишто ги носи новиот закон и подзаконските прописи што стапија во сила во април 2019 година.

Народната банка и натаму ќе ја развива и ќе ја унапредува музејската, библиотечната и историско-архивистичката дејност заради понатамошна промоција на националните и општествените вредности на земјата. Во тие рамки, ќе се преземаат активности за збогатување, чување, заштита и промоција на нумизматичката збирка, библиотечниот фонд и историско-архивистичкиот фонд на Народната банка.

Клучен елемент за успешно спроведување на мисијата на Народната банка и одржување чекор со промените во окружувањето претставува развојот на човечкиот капитал и институционалната зрелост. За таа цел, еден од главните приоритети на Народната банка во новиот стратески период претставува натамошниот развој на современ и компетентен човечки капитал, унапредување на корпоративното управување и продлабочување на системот на вредности во согласност со стандардите на централното банкарство.

Стратеска цел 11

Одржување стабилен информатички систем и негова надградба согласно со постоечките капацитети и меѓународните стандарди.

Силните промени во доменот на информатичката технологија и постојаното воведување нови функционалности на информатичките инфраструктурни системи доведуваат до појава на нови видови закани во однос на сигурноста на системите. Оттука, производителите и другите субјекти вклучени во информатичката индустрија, постојано воведуваат голем број надградби и сигурносни корекции (англ. updates &

security patches), што налага нивно активно следење и примена. Народната банка во наредниот период ќе се посвети на одржување на квалитетот на тековните ИТ-услуги и зголемување на сигурноста на ИТ-системот преку пенетрациско тестирање, зачестена фреквенција на тестирањето на системите заради утврдување потенцијални ранливости (англ. vulnerability), воведување систем за управување со корисничките сметки со високи привилегии, понатамошно воведување двофакторско потврдување на веродостојноста на идентитетот на корисниците кај критичните системи и редовно тестирање на плановите за обезбедување непрекинатост во работењето. Воедно, Народната банка ќе го одржува и ќе го подобрува квалитетот на постојните софтверски решенија.

V. ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

8. Овој план стапува во сила на денот на донесувањето, а ќе се применува од 1 јануари 2020 година.

9. Со започнувањето на примената на овој план, Стратегискиот план на Народната банка на Република Македонија СП бр. 02-15/X-1/2018 од 31 мај 2018 година престанува да важи.

**СП бр.02-15/VI-1/2019
30 мај 2019 година
Скопје**

**Гувернер
и претседавач
на Советот на Народната банка на
Република Северна Македонија
д-р Анита Ангеловска-Бежоска**